

РОЗ'ЯСНЕННЯ Комітету Верховної Ради України з питань
освіти, науки та інновацій щодо застосування статті 26 Закону
України «Про дошкільну освіту»

Опубліковано 13 січня 2025, о 14:30

РОЗ'ЯСНЕННЯ

Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій
щодо застосування статті 26 Закону України «Про дошкільну освіту»

від 6 червня 2024 року № № 3788-IX

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/3788-20#Text>

1. Щодо робочого часу

Однією з новацій нового Закону України «Про дошкільну освіту» від 6 червня 2024 року № 3788-IX (далі – Закон) є запровадження категорії «робочий час» і врегулювання основних питань робочого часу в окремій статті 26 Закону.

«Стаття 26. Робочий час

1. Педагогічні працівники закладів дошкільної освіти мають **скорочену тривалість робочого часу**.

Робочий час педагогічного працівника включає час, необхідний для здійснення ним освітнього процесу з вихованцями, а також виконання методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором.

2. Тривалість робочого часу педагогічних працівників на тиждень на одну тарифну ставку становить 35 годин - для керівника, вихователя-методиста, соціального педагога, асистента вихователя та 30 годин - для вихователя, практичного психолога та інших педагогічних працівників.

3. Норма педагогічного навантаження (безпосереднє здійснення освітнього процесу з вихованцями), **що є складовою робочого часу педагогічного працівника** закладу дошкільної освіти, становить для:

- вихователя, інструктора з фізкультури - 25 годин на тиждень;
- музичного керівника - 24 години на тиждень;
- практичного психолога, вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда - 20 годин на тиждень;
- керівника гуртка (студії, секції тощо), вчителя - 18 годин на тиждень.

4. Педагогічне навантаження педагогічного працівника закладу дошкільної освіти менше норми, передбаченої цією статтею, встановлюється за його письмовою згодою.

5. Робочий час інших працівників закладів дошкільної освіти визначається відповідно до вимог законодавства.»

Відсутність в попередньому Законі України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 року № 2628-III (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2628-14#Text>) згадки про робочий час педагогічних працівників закладів дошкільної освіти **було величезною прогалиною** в правовому регулюванні трудових відносин у сфері дошкільної освіти[1]. Адже, педагогічні працівники закладів дошкільної освіти, маючи статус «працівника», перебуваючи у трудових відносинах із закладами дошкільної освіти, маючи в Законі, що втратив чинність, поняття «режим **роботи**» тощо, не мали визначеної Законом норми скороченої тривалості робочого часу, у той час як «робочий час» **КОЖНОГО** працівника у трудових відносинах з роботодавцем є **ГАРАНТІЄЮ** дотримання конституційного права працівників на відпочинок.

1.1. Вихідні умови та правові засади для визначення робочого часу педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

Відповідно до статті 45 Основного Закону нашої держави – Конституції України:

«Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, **встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв**, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються **законом**».

Крім того, «права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод», а також «засади регулювання праці і зайнятості» визначаються **виключно законами України** (стаття 92 Конституції України).

Також варто нагадати, що «робочий час» і його зміст для **всіх** педагогічних і науково-педагогічних працівників **усіх** закладів освіти були визначені у частині 1 статті 60 **базового Закону** України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року №2145-VIII (далі – базовий Закон) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>): **робочий час педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором.**

Таким чином, **робочий час педагогічного працівника закладу дошкільної освіти** включає час виконання ним «навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором».

Конкретний перелік та обсяг видів робіт педагогічного і науково-педагогічного працівника встановлюються трудовим договором відповідно до законодавства (частина 3 статті 60 базового Закону). Цій нормі базового Закону відповідає частина 2 статті 23 нового Закону України «Про дошкільну освіту», відповідно до якої «перелік і обсяг видів робіт та іншої педагогічної діяльності педагогічних працівників встановлюються трудовими договорами та/або посадовими інструкціями».

Норми педагогічного (навчального) навантаження педагогічних (науково-педагогічних) працівників на одну ставку встановлюються спеціальними законами (частина 4 статті 60 базового Закону). У частині 3 статті 26 нового Закону України «Про дошкільну освіту» визначені норми педагогічного навантаження педагогічних працівників на одну ставку в межах робочого часу.

Засновник або уповноважений ним орган, керівники закладів освіти та їх структурних підрозділів не мають права вимагати від педагогічних і науково-педагогічних працівників виконання роботи, не передбаченої трудовим договором (частина 5 статті 60 базового Закону). Згідно з частиною 5 статті 23 нового Закону України «Про дошкільну освіту» «засновник і керівник закладу дошкільної освіти не мають права вимагати від педагогічних працівників виконання робіт, не передбачених укладеним трудовим договором та/або посадовою інструкцією».

Відповідно до частини 1 статті 23 Закону України «Про дошкільну освіту» «трудові відносини у закладах дошкільної освіти регулюються Кодексом законів про працю України, цим Законом, Законом України «Про освіту», іншими нормативно-правовими актами у сферах праці та освіти».

Основним нормативно-правовим актом, який регулює трудові відносини в державі, є Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП).

Згідно з частиною 1 статті 1 КЗпП «Кодекс законів про працю України регулює трудові відносини **всіх** працівників...». А згідно з частиною 1 статті 3 цього Кодексу «законодавство про працю регулює трудові відносини працівників **усіх** підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності і галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами».

Відповідно до пунктів 1-5 частини 1 статті 29 КЗпП (в редакції Закону № 2352-ІХ від 01.07.2022) «до початку роботи **роботодавець зобов'язаний в узгоджений із працівником спосіб поінформувати працівника про:**

- 1) місце роботи (інформація про роботодавця, у тому числі його місцезнаходження), трудову функцію, яку зобов'язаний виконувати працівник (посада та перелік посадових обов'язків), дату початку виконання роботи;
- 2) визначене робоче місце, забезпечення необхідними для роботи засобами;
- 3) права та обов'язки, умови праці;
- 4) наявність на робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, та можливі наслідки їх впливу на здоров'я, а також про право на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору - під підпис;
- 5) правила внутрішнього трудового розпорядку або умови встановлення режиму роботи, **тривалість робочого часу і відпочинку**, а також про положення колективного договору (у разі його укладення); ...».

Таким чином, починаючи з 19 липня 2022 року (дата набрання чинності Законом № 2352-ІХ від 01.07.2022) КОЖЕН керівник КОЖНОГО закладу дошкільної освіти зобов'язаний до початку роботи нового працівника повідомити йому, серед іншого, «тривалість робочого часу».

Крім того, «режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку» є невід'ємною складовою **кожного колективного договору** (стаття 13 КЗпП).

Важливість «робочого часу» як обов'язкового елементу трудових відносин засвідчується й тим, що у КЗпП для врегулювання всіх основних питань «робочого часу» виділено **окрему Главу IV «Робочий час»** (статті 50-65), за якою розміщена інша не менш важлива Глава V «Час відпочинку».

Відповідно до статті 50 КЗпП нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. Підприємства і організації при укладенні колективного договору можуть встановлювати меншу норму тривалості робочого часу, ніж передбачено в частині першій цієї статті.

Згідно з частиною 3 статті 51 КЗпП України «... **законодавством встановлюється скорочена тривалість робочого часу для окремих категорій працівників (учителів, лікарів та інших)**».

Враховуючи той факт, що **до 6 червня 2024 року** ЖОДНИМ нормативно-правовим актом для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти не було встановлено скороченої тривалості робочого часу, така скорочена тривалість робочого часу **ВПЕРШЕ (!)** встановлена новим Законом України «Про дошкільну освіту», що введений в дію з 1 січня 2025 року.

1.2. Порівняльна таблиця змін

Пропонуємо розглянути порівняльну таблицю між положеннями попереднього Закону України «Про дошкільну освіту», що втратив чинність 1 січня 2025 року, і нового Закону України «Про дошкільну освіту», що введений в дію з 1 січня 2025 року:

Закон України «Про дошкільну освіту» 2001 року (зі змінами від 05.09.2017) (стаття 30)			Закон України «Про дошкільну освіту» 2024 року (стаття 26)		
Категорії працівників	Робочий час (годин на тиждень) [2]	Педагогічне навантаження (годин на тиждень)	Категорії працівників	Робочий час (годин на тиждень)	Педагогічне навантаження (годин на тиждень)
		На ставку		На ставку	
Керівник (директор) ЗДО	-	-	Керівник (директор) ЗДО	35	-
вихователь групи загального типу	-	30	Вихователь	30	25
вихователь інклюзивної групи, групи компенсуючого типу	-	25			

асистент вихователя інклюзивної групи	-	36	асистент вихователя	35	-
соціальний педагог	-	40	соціальний педагог	35	-
практичний психолог	-	40	практичний психолог	30	20
практичний психолог закладу дошкільної освіти (ясел-садка) компенсуючого типу та з інклюзивними групами	-	20			
музичний керівник	-	24	музичний керівник	30	24
інструктор з фізкультури	-	30	інструктор з фізкультури	30	25
вчитель-дефектолог, вчитель-логопед	-	20	вчитель-дефектолог, вчитель-логопед	30	20
керівник гуртка	-	18	керівника гуртка (студії, секції тощо)	30	18
вихователь-методист	-	36	вихователь-методист	35	-

Отже, у підсумку маємо:

1) чітко визначену на рівні Закону скорочену тривалість робочого часу для кожної категорії педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, що забезпечує правову визначеність у цьому питанні у трудових відносинах між працівником і адміністрацією закладу дошкільної освіти та є правовою гарантією захисту конституційного права на відпочинок (у вільний від роботи час);

2) чітко визначені норми педагогічного навантаження для окремих категорій педагогічних працівників. **Для жодної категорії педагогічних працівників не відбулося збільшення норми педагогічного навантаження**, а для вихователів така норма була зменшена до 25 годин на тиждень.

Також звертаємо увагу, що відповідно до частини 3 статті 23 нового Закону України «Про дошкільну освіту» «визначені трудовим договором та/або посадовою інструкцією **посадові обов'язки за погодженням з керівником закладу дошкільної освіти можуть виконуватися у закладі дошкільної освіти та/або поза його межами**, зокрема дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційних технологій або з виїздом за місцем проживання вихованців чи місцем надання освітніх послуг.

Також, слід підкреслити, що ВПЕРШЕ на рівні Закону засновникам державних і комунальних закладів дошкільної освіти надано право «**встановлювати посадові оклади, доплати, надбавки та грошові винагороди у розмірі, що перевищує розмір, визначений Кабінетом Міністрів України**, а також мають право встановлювати для працівників додаткові винагороди та допомоги, крім передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами у сфері освіти» (абзац 3 частини 2 статті 28 Закону).

Це означає, що Верховна Рада України дозволила (через Закон) органам місцевого самоврядування, які є засновниками комунальних закладів дошкільної освіти, а також засновникам державних закладів дошкільної освіти, **збільшувати своїми рішеннями розміри посадових окладів, доплат, надбавок та інших грошових винагород, порівняно з тими, які визначені Урядом.**

[1] Хоча відповідно до Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.93 р. № 102 «зазначені в Інструкції тарифні розряди є державними гарантіями мінімальних рівнів оплати праці для конкретних професійно-кваліфікаційних груп працівників, які перебувають у трудових відносинах з установами та закладами освіти всіх форм власності, **при додержанні встановленої законодавством про працю тривалості робочого часу** та виконанні працівником посадових обов'язків (норм праці)».

[2] Відсутність норми робочого часу на рівні Закону означало відсутність «**встановленої законодавством**» скороченої тривалості робочого часу і, за замовчуванням, тривалість робочого часу усіх педагогічних працівників закладів дошкільної освіти становила 40 годин на тиждень.
